

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken op 2 en 3 april 2020 (Kamerstuk 28 676, nr. 335).

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De adjunct-griffier van de commissie,
Konings

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Algemeen	2
COVID-19 virus	2
Het Zuiden	4
NAVO-reflectieproces	8
Strategische stabiliteit	8
II Antwoord/Reactie van de Minister	9
III Volledige agenda	9

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken op 2 en 3 april aanstaande. Wel hebben zij nog enkele vragen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse zaken op 2 en 3 april aanstaande. Deze leden hebben daar de volgende vragen en opmerkingen over.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse zaken op 2 en 3 april aanstaande. Deze leden hebben nog enkele vragen aan de Minister.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de NAVO-bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken. Zij hebben daar de volgende vragen en opmerkingen over.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse zaken op 2 en 3 april aanstaande. Deze leden hebben daar de volgende vragen en opmerkingen over.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor het overleg van de van de ministers van Buitenlandse Zaken van de NAVO-lidstaten. Zij hebben daarbij enkele vragen en opmerkingen.

COVID-19 virus

De leden van de PVV-fractie vragen of de verspreiding van het coronavirus gevolgen heeft voor de NAVO-aanwezigheid in de Baltische Staten en Polen. De Minister van Defensie heeft te kennen gegeven dat een Nederlandse militair in Litouwen besmet is geraakt met het virus en dat er maatregelen zijn genomen om verdere besmettingen te voorkomen. Welke gevolgen hebben de maatregelen voor de inzetbaarheid van onze militairen? Is er voldoende medische capaciteit beschikbaar indien het onder de militairen tot een grootschalige uitbraak van het virus komt?

De leden van de PVV-fractie constateren dat veel NAVO-bondgenoten hun krijgsmacht paraat hebben staan voor nationale taken om de coronacrisis te bestrijden. Zo heeft Italië het leger ingezet om de *lockdown* te handhaven en moeten militairen in Nederland en België paraat staan voor mogelijk aanvullende nationale taken. Heeft de nationale inzet van de diverse NAVO-legers effect op de snelheid waarmee de snelle reactiemachten van de NAVO ingezet kunnen worden? De leden van de PVV-fractie ontvangen graag een antwoord op deze vraag. In de kern gaat het erom of er wel voldoende rekening gehouden wordt met het feit dat kwaadwillende mogendheden de coronacrisis aangrijpen om er voordeel mee te doen in één van de conflictgebieden aan de randen van het NAVO-bondgenootschap. Graag ontvangen deze leden hierop een reactie.

De leden van de CDA-fractie spreken de hoop uit dat het coronavirus nadrukkelijk aandacht zal krijgen tijdens de bijeenkomst van NAVO-ministers voor Buitenlandse Zaken. Niet voor niets zal deze vergadering, net als die van de Europese Raad en van de G7, naar verwachting via video-verbinding plaatsvinden. Voor de NAVO is veiligheid van het eigen personeel en de militairen van de lidstaten die werkzaam zijn in het kader van de NAVO daarbij van belang. De vraag is welke gevolgen het coronavirus heeft voor NAVO-oefeningen en missies. Zo zullen de ministers van Buitenlandse Zaken spreken over de uitwerking van het principebesluit van de NAVO-ministers van Defensie van 12 februari 2020 met betrekking tot de uitbreiding van de NAVO Missie Irak (NMI). Daarbij zullen aanvullende trainingsactiviteiten in de directe omgeving van Bagdad die binnen het bestaande mandaat vallen worden overgenomen van de anti-ISIS coalitie (*Operation Inherent Resolve*). Tegelijkertijd keert een aantal van Nederlandse militairen die op missie zijn in Afghanistan en Irak terug naar Nederland, omdat beide missies stil zijn gelegd vanwege het coronavirus. Er zijn dus al gevolgen op de korte termijn. De vraag is wat het betekent voor de uit te breiden missie in Irak.

De NAVO zou ook moeten nadenken over de veiligheidspolitieke gevolgen van de corona-pandemie op de wat langere termijn, stellen de leden van de CDA-fractie. Dat is ook van belang in het kader van de bredere strategische discussie over mogelijke additionele betrokkenheid van de NAVO in Noord-Afrika, de Sahel en het Midden-Oosten, die geagendeerd staat. Is de Minister bereid om dit te adresseren?

De leden van de D66-fractie hebben enkele vragen over de rol van en de maatregelen die de NAVO neemt ten tijde van de COVID-19 pandemie. Deze leden merken op dat er besmettingen zijn gemeld bij militairen die in NAVO-missies opereren, waaronder Nederlandse militairen die gestationeerd waren in Litouwen. Ook in landen waar de gezondheidszorg ondermaats is, zijn NAVO-militairen gestationeerd. Nu de NAVO op grote schaal troepen test die op missie in het buitenland zijn, en militairen die besmet of ziek zijn terug naar huis worden gehaald, kan dit consequenties hebben voor de continuïteit van deze missies. Wat zijn de gevolgen voor deze, en mogelijk besmettingen in andere missies, voor de continuïteit van de huidige NAVO-missies? Zijn er missies waarvan de continuïteit door deze pandemie in gevaar is of kan komen? Hoe wordt de veiligheid en gezondheid van de militairen gegarandeerd? Welke mitigerende maatregelen neemt de NAVO om de continuïteit van de missies zo veel mogelijk te waarborgen? Welke maatregelen neemt het kabinet? Hoe blijft de NAVO in deze tijden de bescherming van het bondgenootschappelijke grondgebied garanderen? Zijn er voldoende middelen om deze bescherming ook de komende periode te blijven garanderen?

De leden van de D66-fractie merken op dat er nog Nederlanders vastzitten buiten de EU die vanwege de pandemie en de genomen maatregelen door diverse landen niet meer weg kunnen. Deze leden zijn verheugd met de aankondiging dat de regering zich samen met de reisorganisaties zal inspannen om deze groep Nederlanders te repatriëren. Zij complimenteren de Minister voor de geweldige inzet die er tot op heden al is geweest om een zeer groot deel van de Nederlanders uit het buitenland terug te halen, ook in moeilijke omstandigheden. Er verblijven nog steeds Nederlanders in het buitenland die niet naar huis kunnen. De leden van de D66-fractie vragen of het Ministerie van Defensie de capaciteit heeft, mocht het nodig zijn, om defensie-vliegtuigen in te zetten om deze mensen te repatriëren. Dit zou bijvoorbeeld nodig kunnen zijn wanneer landen enkel de militaire luchthavens open willen stellen om repatriëring te faciliteren. Graag ontvangen deze leden een reactie van de Minister.

De leden van de SP-fractie maken zich grote zorgen naar aanleiding van uitlatingen van NAVO-secretaris-generaal Stoltenberg dat landen zich moeten blijven committeren aan hogere uitgaven voor defensie. Dit tegen de achtergrond van de pandemie die zich snel verspreidt en enorme inspanningen, zeker ook financiële inspanningen, vraagt en voorlopig zal blijven vragen. Deze leden vinden de pandemie een extra reden om de zogenaamde twee procentnorm voor uitgaven aan defensie los te laten. Deelt de Minister deze mening? Deelt de Minister tevens de mening dat investeringen in de strijd tegen deze pandemie nu prioritair moeten zijn en ook ten koste mogen gaan van uitgaven die bestemd zijn voor de aanschaf van grote wapensystemen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de SP-fractie vragen de Minister om, tegen de achtergrond van het zich rap verspreidende coronavirus, in te gaan op het principebesluit van vorige maand over de uitbreiding van de NAVO-missie in Irak. Deelt de Minister de mening dat uitvoering van dit besluit onder de huidige omstandigheden niet aan de orde kan zijn? Kan de Minister ook aangeven waarom besloten is ongeveer 40 troepen terug te trekken uit Irak en niet meer? Wordt overwogen alle troepen terug te trekken, in het bijzonder vanwege de resolutie van het parlement van Irak die daarom vraagt? Zo nee, waarom wordt een deel in Irak gehouden? Kan de Minister ook aangeven hoe, als in mei de trainingen worden hervat, Nederlands militair personeel in Irak kan opereren volgens de richtlijnen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu?

De leden van de SP-fractie vragen de Minister in te gaan op de gevolgen van de verspreiding van het coronavirus voor elders uitgezonden Nederlandse militairen. Een deel van de militairen in Afghanistan komt naar huis. Waarom is niet besloten meer troepen terug te trekken?

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie of de pandemie ook gevolgen heeft voor de missie in de Straat van Hormuz. Zo nee, waarom niet? Deelt de Minister de mening dat uiterste zorgvuldigheid nu geboden is en op het terugtrekken van militairen geen enkel taboe mag rusten?

Het Zuiden

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het principebesluit van NAVO-ministers van Defensie van 12 februari 2020 met betrekking tot de uitbreiding van de NAVO Missie Irak (NMI). Deze leden hebben ook vernomen dat de Verenigde Staten zich in maart terugtrekt uit drie verschillende bases in Irak. In hoeverre heeft dit een effect op de NAVO-missie? Ondertussen blijven aan Iran gelieerde milities raketaanvallen uitvoeren op buitenlandse legerbases. Spanje besloot hierom deze maand een tiental militairen van zijn NAVO-missie terug te

trekken naar Koeweit en een Britse militair is door de aanvallen om het leven gekomen. In hoeverre brengen deze aanvallen de continuïteit en mogelijke opschaling van de NAVO-missie in gevaar? Ook zijn er door de coronacrisis trainingen stil komen te liggen en is er niet-essentieel personeel teruggetrokken. Zien we ook een teruggang in militaire operaties en activiteiten van IS?

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de ontwikkelingen omtrent het Doha-akkoord. Hoe beoordeelt de Minister de recente problemen bij de uitvoering van het akkoord tussen de Verenigde Staten en de Taliban, met name de frictie tussen de Verenigde Staten en de Afghaanse regering over de vrijlating van Taliban-gevangenen? Welke implicatie heeft de door de Verenigde Staten toegezegde troepen-afbouw voor de Nederlandse missie? Kan de Minister ook zeggen wat de gevolgen zijn van het Amerikaanse besluit om 1 miljard dollar aan hulp voor Afghanistan te schrappen, vanwege de politieke impasse tussen de heren Ghani en Abdullah? De Verenigde Staten geven beperkte militaire steun aan de Taliban bij de strijd tegen ISIS-Khorasan, zo zei de Amerikaanse generaal Frank McKenzie op 10 maart. Kan de Minister tijdens de NAVO-vergadering bij zijn Amerikaanse collega meer informatie vragen over de schaal en doelstellingen van deze samenwerking? Wordt de Taliban ook als mogelijke partner gezien door andere NAVO-bondgenoten? Ook is er door de coronacrisis niet-essentieel personeel teruggetrokken. Is er bekend hoe lang deze situatie naar schatting van kracht zal zijn? Wat zijn de effecten hiervan op de missie? Zien we ook een vermindering van activiteiten van de Taliban?

De leden van de PVV-fractie willen graag de situatie in het noordwesten van Syrië bespreken en de rol van Turkije. Gezien onder meer de Turkse steun aan diverse terreurorganisaties in Syrië vinden deze leden het uiterst onwenselijk en schadelijk voor het bondgenootschap dat de NAVO Turkije wederom tegemoet wil treden; door oude steunmaatregelen nieuw leven in te blazen. Althans, zo lezen de leden van de PVV-fractie de passage dat «binnen de NAVO wordt gezien of betere invulling mogelijk is van eerder door de NAVO getroffen maatregelen, de zogenoemde *Tailored Assurance Measures for Turkey (2016)*.» Deze leden vragen of het klopt dat, zoals op de website van de NAVO staat, het delen van inlichtingen met Turkije één van de onderdelen van deze maatregelen uit 2016 is.¹ Zo ja, waarom zou Turkije dan (opnieuw?) met inlichtingen – of anderszins – gefaciliteerd moeten worden bij het destabiliseren van een deel van Syrië? Laat het duidelijk zijn dat de leden van de PVV-fractie hier ferm op tegen zijn, maar wat is het standpunt van het kabinet ten aanzien van het heractiveren van deze maatregelen uit 2016? Op basis waarvan heeft Turkije het heractiveren van deze maatregelen «verdiend»? Kunt u de maatregelen waarover gesproken wordt tevens opsommen, voor de volledigheid?

De leden van de PVV-fractie zijn bezorgd over de gedachte die kennelijk leeft binnen de NAVO om het operatiegebied uit te breiden. Volgens de geannoteerde agenda zullen de ministers «een bredere strategische discussie hebben over mogelijke additionele betrokkenheid van de NAVO in Noord-Afrika, de Sahel en het Midden-Oosten». Maar wat heeft de NAVO in de Sahel te zoeken? Moet de NAVO zich niet juist meer richten op de Euro-Atlantische regio en de collectieve zelfverdediging en het onderlinge vertrouwen? Beter focust de NAVO zich op zijn kerntaken en probeert het effectief en efficiënt te zijn in de conflictgebieden waar de NAVO-troepen nu actief zijn. Ook dient de NAVO nog steeds af te rekenen

¹ Website van de NAVO, «NATO Assurance Measures» (<https://shape.nato.int/nato-assurance-measures>).

met interne problemen zoals Turkije, voordat het verder kan kijken. De leden van de PVV-fractie vinden dat Nederland dat moet benadrukken voordat over «additionele betrokkenheid» in andere regio's wordt gepraat. Is de Minister bereid om deze zienswijze in zijn inzet op te nemen?

Tot slot hebben de leden van de PVV-fractie vragen over de situatie in Afghanistan. De Verenigde Staten gaat het aantal militairen terugbrengen van 13.000 naar 8.600. Wat doen andere NAVO-landen, zoals Nederland? Reduceren zij hun militaire inbreng met hetzelfde percentage? Hoe wordt hier binnen het NAVO-bondgenootschap over nagedacht en gecommuniceerd tussen de verschillende lidstaten? Het is geen geheim dat de leden van de PVV-fractie de Nederlandse militairen al langer en volledig terug willen trekken uit Afghanistan. Deze leden zien hier nu bij uitstek een mooie gelegenheid toe. Graag ontvangen zij een reactie. In dit kader dringen de leden van de PVV-fractie erop aan om de militairen die vanwege het coronavirus tijdelijk uit Afghanistan terugkeren, definitief in Nederland te houden en aan de missie in Afghanistan te onttrekken.

De leden van de CDA-fractie zijn, zoals bekend, kritisch op Turkije wat betreft de situatie in Idlib (Syrië). Door illegale invasies, agressie en steun aan en samenwerking met jihadisten, speelt Turkije een buitengewoon dubieuze rol in Syrië – een NAVO-bondgenoot onwaardig. Hetzelfde geldt voor het opblazen van de Turkije-deal met de EU en de chantagepolitiek van president Erdogan. Wat de leden van de CDA-fractie betreft kan Turkije, dat op 28 februari jl. tijdens de voor Artikel 4 consultaties ingelaste bijeenkomst van de Noord-Atlantische Raad om steun van de bondgenoten vroeg, niet op extra steun rekenen. Binnen de NAVO wordt nu bezien of betere invulling mogelijk is van eerder door de NAVO getroffen maatregelen, de zogenoemde *Tailored Assurance Measures for Turkey (2016)*. Wat de leden van de CDA-fractie betreft zou de NAVO juist moeten overwegen om de ondersteuning bij de versterking van de luchtverdediging in te trekken.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen of bij de lopende NAVO-missie te Irak als gevolg van het grote dodenaantal bij recente demonstraties er sprake is van tussentijdse aanpassingen van deze missie. Deze leden vragen de Minister of hij, conform de toezegging de missie aan te passen als daar reden toe is, deze zorgen en de mogelijkheid van tussentijdse aanpassing van de missie ook over wil brengen in de NAVO-bijeenkomst van 2 en 3 april.

De leden van de GroenLinksfractie hebben kennisgenomen van de 360 graden-visie van dit kabinet in het Midden-Oosten, de Sahel en Noord-Afrika, waarin de aandacht voor dreigingen uit alle richtingen in balans is. Deze leden vragen het kabinet in hoeverre diplomatieke inspanningen in de Sahel en Noord-Afrika worden gematcht met militaire- en ontwikkelingssamenwerkingsinspanningen (OS-inspanningen). Kan de Minister nader toelichten welke diplomatieke inspanningen hier worden geleverd en hoe die passen bij de militaire- en OS-inspanningen?

Wat betreft de situatie in Afghanistan vragen de leden van GroenLinks-fractie hoe het kabinet het akkoord met de Taliban apprecieert, en wat dit betekent voor de Afghanen, in het bijzonder voor vrouwen en meisjes. Welke gevolgen zal dit akkoord hebben voor de NAVO-missie aldaar, wat houdt een «gedeeltelijke omlaagstelling» precies in? Wat verwacht de Minister van het intra-Afghaans vredesproces en hoe spelen de recente verkiezingen daarbij een rol, waarbij zittend president Ashraf Ghani heeft gewonnen maar de verliezer Abdullah Abdullah een parallelle regering wil

vormen?² Wat vindt de Minister tot slot van het recente stopzetten van financiële hulp van een miljard dollar aan Afghanistan door de Verenigde Staten? Wat betekent dit volgens hem voor het intra-Afghaans vredesproces en de stabiliteit en veiligheid van Afghanistan als geheel?³

Wat betreft de situatie in Syrië vragen de leden van de GroenLinks-fractie wat er is gebeurd met de circa 900.000 vluchtelingen die zich al bevonden aan de Turks-Syrische grens. Is er bijvoorbeeld humanitaire opvang en hulp geregeld? Wat is hun perspectief op de korte en lange termijn? De leden van de SP-fractie vragen de Minister nader in te gaan op het Amerikaanse akkoord met de Taliban. Hoe beoordeelt de Minister het gegeven dat meer dan 18 jaar is gevochten tegen een vijand, omdat die nauw verbonden zou zijn geweest met Al Qaida, en die vijand nu gevraagd wordt en kennelijk bereid is samen met de Verenigde Staten tegen Al Qaida (en IS) op te treden? Moet hier vastgesteld worden dat er jaren voor niets is gevochten? En welke gevolgen heeft de Amerikaanse deal met deze vijand voor de aanwezigheid van Nederlandse troepen in Afghanistan? Als de Verenigde Staten duizenden militairen terugtrekt, zoals op korte termijn in het plan voorzien, hoeveel trekt Nederland er dan terug? Wanneer kan de Kamer een besluit verwachten van het kabinet waarin invulling wordt gegeven aan de logische gevolgen van de Amerikaanse deal met de Taliban?

Voorts vragen de leden van de SP-fractie of de Minister meer inzicht kan geven in de bredere strategische discussie over mogelijke additionele betrokkenheid van de NAVO in Noord-Afrika, de Sahel en het Midden-Oosten die voorzien is. Deze leden zien hier geen heil in en vinden het ongepast dat hierover een discussie wordt gevoerd terwijl het coronavirus om zich heen grijpt. Deelt de Minister de mening dat de discussie hierover voorlopig gepauzeerd dient te worden, aangezien er nu belangrijkere prioriteiten zijn, ook voor krijgsmachten, namelijk het beteugelen van de pandemie? Deelt de Minister de mening dat er geen militaire, maar politieke oplossingen gevonden moeten worden voor de veiligheid in de Sahel?

Voor een duurzame oplossing is een breder politiek akkoord nodig en uiteindelijk een inclusieve politieke oplossing voor heel Syrië, schrijft de Minister in zijn brief. De leden van de SP-fractie vragen de Minister dit nader toe te lichten. Kan daarbij ingegaan worden op de positie van president Assad? In hoeverre is zijn aanwezigheid een obstakel voor een breder politiek akkoord en een inclusieve politieke oplossing? Kan de Minister daarnaast aangeven hoe de pandemie zich in Syrië verspreidt en welke gevolgen de sancties van NAVO-landen tegen dat land hebben voor de bestrijding ervan? Deelt de Minister de mening dat sancties geen obstakel mogen vormen voor bestrijding van het coronavirus? Kan de Minister ook ingaan op de laatste ontwikkelingen in Idlib? In hoeverre houdt het staakt-het-vuren in deze provincie stand? Kan de Minister ook concreet invulling geven aan de zogenoemde betere invulling van eerder door de NAVO getroffen maatregelen voor Turkije? Hoe wordt uitgesloten dat hier toch sprake zal zijn van intensivering van de steun aan Turkije, wat volgens de leden van de SP-fractie vanwege de opstelling van dat land in het conflict in Syrië echt ongehoord zou zijn?

² Al Jazeera, 18 februari 2020, «Afghanistan's presidential election: Ashraf Ghani declared winner» (<https://www.aljazeera.com/news/2020/02/afghanistan-presidential-election-ashraf-ghani-declared-winner-200218135530575.html>).

³ NRC.nl, 24 maart 2020, «VS korten hulp aan Afghanistan wegens politieke impasse» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/24/vs-korten-hulp-aan-afghanistan-wegens-politieke-impasse-a3994682>).

NAVO-reflectieproces

De leden van de VVD-fractie nemen met instemming kennis van het voornemen om naar een breed palet aan dreigingen te kijken bij het «*forward looking reflection process*». Heeft de 360-gradenbenadering hierbij niet alleen betrekkingen op de geografische richting waaruit een dreiging komt, maar wordt er ook gekeken naar nieuwe technologische uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld kunstmatige intelligentie, nieuwe wapens, cyber en *space*?

Het lijkt de leden van de ChristenUnie-fractie goed dat er een «*forward looking reflection process*» plaatsvindt. Zij vragen echter wat precies de bedoeling is van dit reflectieproces en wat versterking van de politieke dimensie van de NAVO betekent.

De leden van de ChristenUnie vragen ook of de opstelling van lidstaat Turkije binnen het bondgenootschap onderwerp van reflectie zal zijn. Op basis van de berichtgeving zien deze leden dat ten minste twee lidstaten van de NAVO nu feitelijk een grensconflict hebben, aangezien Turkije met geweld groepen mensen over de Griekse grens probeert te drijven en Griekenland geweld gebruikt om dit tegen te houden. Klopt het inderdaad dat Turks militairen, politie of andere eenheden traangas inzetten? Wat is de analyse van de situatie volgens de Minister? En moet deze situatie niet bovenaan de agenda van het overleg van de NAVO-ministers staan? Gaat de Minister deze situatie aan de orde stellen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de ChristenUnie-fractie willen ook graag van de Minister weten of er eensgezindheid is binnen de NAVO over het punt dat Turkije geen beroep kan doen op Artikel 5 van het Handvest, mocht Turkije als gevolg van de Turkse militaire aanwezigheid in Syrië, die niet gebaseerd is op een volkenrechtelijk mandaat, aangevallen wordt door Rusland of Syrië.

Strategische stabiliteit

De VVD-fractieleiden hebben met interesse kennisgenomen van het voornemen om over de problemen rondom het Open Skies-verdrag te spreken en steunen de lijn om kritisch te zijn op mogelijke Russische schendingen. Deze leden steunen de aanpak van de Minister om het belang het verdrag bij de Amerikanen onder de aandacht te brengen. Kan hij bij de aanstaande NAVO-bijeenkomst opnieuw samen met andere landen bij de Verenigde Staten pleiten alles op alles te zetten om het verdrag in stand te houden, en daarbij benadrukken dat het verdrag van grote waarde is voor de vrede en veiligheid in Europa?

De leden van de VVD-fractie nemen met interesse kennis van de planning van een gesprek dat de NAVO gaat voeren over de implicaties die de opkomst van China heeft voor het beleid van de alliantie. Kan de Minister daarbij ook aandacht vragen voor het belang van de vrije zeevaart, omdat China zeggenschap over internationale wateren claimt? Kan de Minister benadrukken dat hij de Amerikaanse wens steunt om China te betrekken bij gesprekken over New START? Geldt dat ook over een mogelijk alternatief voor het Intermediate-Range Nuclear Forces-verdrag (INF)?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben de volgende vragen over het agendapunt strategische stabiliteit. Gegeven het feit dat het kabinet niets ziet in een moratorium, welke kans ziet de Minister dan wel om nieuwe onderhandelingen op te starten waarbij tweezijdige ontwapening het uitgangspunt is? Is het voorstel van president Poetin wellicht een kans om nieuwe onderhandelingen op te starten als de NAVO met een concreet

tegenbod komt? Deze leden vragen tevens hoe kansrijk de verlenging van het New START-verdrag is, hoe hier zowel vanuit de Verenigde Staten als Rusland tegenaan wordt gekeken en welke ruimte hierbij is om meerdere systemen onder te brengen bij de eventuele verlenging of vernieuwing van het New START-verdrag. Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie hoe de Minister het betrekken van meer partijen bij de onderhandelingen over wapenbeheersing, zoals voorgesteld, vorm wil gaan geven.

De leden van de SP-fractie constateren dat de Minister stelt dat Rusland zich niet houdt aan afspraken die waren neergelegd in het INF-verdrag, dat eerst door de Verenigde Staten en daarna ook door Rusland is opgezegd. In reactie daarop bepleit Nederland een naar eigen zeggen gebalanceerd en proportioneel pakket van maatregelen op het gebied van afschrikking en verdediging, de handhaving van druk en dialoog in de relatie met Rusland en het voorkomen van het voeden van een destabiliserende wapenwedloop. Deze leden zijn hierover bezorgd, in het bijzonder omdat dit naar hun oordeel kan leiden tot verdergaande militarisering van Europa. Kan de Minister concreet maken wat de verschillende plannen zijn waarover wordt gesproken? Is uitgesloten dat de nucleaire capaciteiten van de NAVO in of nabij Europa op enigerlei wijze worden uitgebreid dan wel versterkt? Is dit de positie die Nederland inneemt in deze discussie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe wordt uitbreiding of versterking van de nucleaire capaciteiten uitgesloten?

Kan de Minister tevens ingaan op de reacties van de Verenigde Staten en Rusland op het Nederlandse aandringen op verlenging van het New START-verdrag tussen beide landen? Is de Minister het met de leden van de SP-fractie eens dat het geweldig zou zijn als China zich bij het verdrag aansluit, maar dat het onacceptabel is als Chinese weigering hiertoe wordt voorgewend om het verdrag niet te verlengen?

Wat betreft de introductie van de SSC-8 kruisraket door Rusland gaan de leden van de ChristenUnie-fractie ervan uit dat Rusland hierover om opheldering is gevraagd en vragen zij hoe Rusland gereageerd heeft. Wat moet volgens de Minister de gepaste, gebalanceerde en gecoördineerde reactie zijn van de NAVO? Deze leden zijn het ermee eens dat de dialoog met Rusland voortgezet moet worden. Zij vragen hoe deze dialoog op dit moment plaatsvindt. Ook zouden de leden van de ChristenUnie-fractie willen weten of en wanneer de NAVO-Rusland Raad die omstreeks deze tijd plaats zou moeten vinden nog doorgaat, vooral gezien de corona-pandemie.

II. Antwoord/reactie van de Minister

III. Volledige agenda

Geannoteerde agenda bijeenkomst van NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken op 2 en 3 april a.s. te Brussel, brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, S.A. Blok, d.d. 23-03-2020.

Verslag NAVO Leaders Meeting van 3 en 4 december 2019, brief van de Minister van Buitenlandse Zaken S.A. Blok, d.d. 17 december 2019.